

## Интервју Епископа Теодосија о обнови српских православних светиња на КиМ, дневни лист Политика, 1. април 2012

У дневном листу "Политика" данас је објављен интервју Епископа рашко-призренског Теодосија, који је водила новинарка "Политике" Јелена Чалија. Инфо-служба Епархије напомиње читаоцима да је у "Политици" и још неким медијима који су пренели овај интервју (надамо се) омашком стављен наслов: **"Већина косметских светиња обновљена"**. Владика Теодосије је, како се види у његовом одговору на друго питање, јасно рекао да са листе објеката уништених или оштећених у мартовском погрому 2004. године, обновљено 70% објеката. Познато је да је на КиМ од 1999. године уништено или оштећено 150 наших светиња (од тога 34 у марту 2004. године). Српска Православна Епархија рашко-призренска намерава да процес обнове настави и обновом оних цркава и објеката који су страдали и пре мартовског погрома, иако је због недостатка средстава реч о дугорочном пројекту, који у великој мери зависи и од политичке ситуације у Покрајини. Резултати досадашње обнове су евидентни у обнови литургијског живота у низу наших донедавно опустешених светиња, што и јесте крајњи циљ процеса обнове (примедба уредништва Инфо-службе). У наставку доносимо интегрални текст интервјуа који је дао владика Теодосије:

У медијима је објављено да би после Васкрса требало да почну радови на конзервацији и рестаурацији у манастирима Високи Дечани, Грачаница и Пећка патријаршија, за које је тендер расписао УНЕСКО, док је средства, два милиона долара, обезбедила Влада Руске федерације. У току неколико месеци радиће се на конзервацији и рестаурацији живописа у три манастира, а изводиће се радови и на

**спољној фасади Грачанице. Да ли је и раније било овако великих донација Руске федерације за обнову светиња на Косову, и колико су ови радови значајни за манастире који су на листи светске културне баштине?**

Овде је реч о донацији Руске Федерације преко УНЕСКО на основу обећања које је Москва дала приликом донаторске конференције УНЕСКО у Паризу 2005. године. Морам одмах да кажем да је ово веома значајна помоћ која ће бити искоришћена на конзервацију фресака и заштиту скулптура у поменути три манастира. С обзиром да због постојеће ситуације већ годинама није било опсежнијих конзерваторских радова, ово је изузетна прилика да се процени стање на фрескама и фасадној пластици и предузму потребне мере заштите. Наша Црква је већ изразила посебну захвалност Влади Руске Федерације, која овом донацијом показује не само бригу за нашу заједничку православну баштину, већ и више пута до сада показану братску солидарност са нашим народом.

**Колико црква и манастира још увек чека обнову? Има ли оних на којима радови нису ни почели? У каквом је стању црква Самодрежа о којој су прошлог лета стизали извештаји да је оскрнављена и поново претворена у депонију?**

Од објеката који су на листи Комисије за обнову наших светиња порушених или оштећених у мартовском погрому 2004. године до сада је обновљено 70%. Процес обнове не иде по индивидуалним објектима, већ у фазама (грађевински радови, унутрашњи радови, заштита фрескописа и израда иконостаса). У највећем броју случајева преостали су унутрашњи радови. Црква у Самодрежи припада низу од око 130 наших светиња које су уништене или оштећене пре Мартовског погрома и постоји иницијатива да се она препокрије и заштити од даљег пропадања. Унутрашњост цркве је била очишћена, али пошто се поред саме цркве налази једна албанска школа, нажалост, у унутрашњост спаљене цркве одлагано је смеће. То је велика срамота, али сви досадашњи напори да се ово питање реши још нису уродили плодом због отвореног противљења албанске заједнице. Дубоко смо разочарани и пасивношћу међународних представника који овакву ситуацију толеришу јер не желе да се замерају Албанцима. Ипак, од обнове ове и осталих црква нећемо одустати.

**Обнавља ли се са рестаураторским, конзерваторским и грађевинским радовима и духовни живот унутар и око светиња?**

Обнова наших светиња и конзерваторски радови на фрескама нису циљ сами за себе. Више пута смо наглашавали да је коначни циљ обнове наших светиња, њихово стављање у литургијску употребу, и већи број обновљених објеката се већ користи за потребе нашег верног народа. Посебно треба поменути наше обновљене цркве у Призрену, Приштини, Ђаковици и Истоку, где су истовремено обновљене и парохије. Ускоро планирамо оживљавање и парохије у граду Пећи јер је црква са конаком за свештенике такође обновљена.

**Због чега је све значајна недавна одлука на скупу у седишту Европске комисије у Бриселу да манастири на Косову и Метохији буду укључени међу пет најважнијих светих места на Медитерану?**

Иако немамо прецизнијих информација о овој одлуци, начелно сматрамо да је ово веома значајно признање јер поред великих духовних центара хришћанске, јеврејске и муслиманске вере, наши манастири на Косову и Метохији представљају живо духовно огњиште православне духовности и хришћанског идентитета српског народа. Истовремено они су важни и за наше комшије Албанце јер тиме још шире показују да је Косово и Метохија простор који припада европској духовној и културној традицији.

**Страхујете ли да би власти у Приштини поново могле да врше притисак на УНЕСКО да преименује српске манастире у косовску баштину, као што се десило на прошлогодишњем заседању Комитета УНЕСКО, после којег сте се и Ви писмом обратили генералном директору УНЕСКО-а?**

На жалост, ово питање је уско везано за проблем који се тиче статуса наше јужне Покрајине. Будући да УНЕСКО третира земље власнице културних добара на основу принципа Уједињених нација, а Косово у Савету безбедности није признато као независна држава, не постоје услови да се Косово упише као „земља власник“ ових добара. Како ће се ствари у овом правцу касније развијати, зависи пре свега од става Уједињених нација. Искрено ме зачуђује да косовске самопроглашене институције воде непрекидан рат на овом простору против УНМИК-а јер тиме још више отежавају евентуално признање у УН. На следећем заседању Комитета УНЕСКО у Петерсбургу очекујемо да неће доћи до озбиљнијих промена јер је став веома утицајних чланица УН, посебно Руске Федерације по овом питању веома јасан и децидан.

**Какво је стање по питању безбедности православних светиња: шта је, на пример, са онима које су данас у албанском окружењу?**

Питање безбедности наших светиња, посебно у албанском окружењу, веома је компликовано јер и даље постоји велики степен нетрпељивости, негде више, а негде мање. Ми увек наглашавамо да наше светиње на Косову и Метохији треба да постану мостови сарадње између људи јер наши свети преци су ове цркве подизали као храмове Божије који су вековима били отворени за све људе добре воље. Не смемо заборавити колико је само у Дечанима било исцељења Албанаца муслимана, како и данас локални Албанци долазе у манастир Зочиште и траже помоћ Св. Козме и Дамјана. Стално наглашавамо да питање наше баштине на Косову и Метохији не сме да се политизује, и да света места, поред осталог, треба да буду и места мира, дијалога и да нас стално подсећају да је Син Божији постао човек како би свима људима без разлике отворио двери познања истине и вечнога живота. Иако постоје јасна и неотуђива власничка права и зна се којој Цркви светиње припадају, не смемо да заборавимо да су светиње духовна лечилишта за све људе и да као такве, представљају и универзално духовно и културно благо целог човечанства.

**Које манастире још увек обезбеђује КФОР, да ли њихови припадници и даље обезбеђују манастир Девич и има ли најава да ће обезбеђење свих светиња бити препуштено Косовској полицијској служби?**

КФОР тренутно обезбеђује манастире Пећку Патријаршију, Дечане и Девич. Још двадесетак других објеката је под сталним обезбеђењем Косовске полиције. Иако последњих месеци и на овим другим објектима нису забележени озбиљнији инциденти и проблеми, дубоко смо уверени да три наше најугроженије светиње треба да остану под дугорочном заштитом КФОР-а. Пећка Патријаршија је духовно седиште СПЦ, Дечани највише пута до сада нападани објекат СПЦ на КиМ и светиња од великог духовног значаја, а Девич је наш мученички манастир који је страдао и у прошлом Светском рату и у недавном Мартовском погрому, и тамошње сестринство опстаје у веома тешким условима.